„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом петком и недељом на целом табаку, а уторком, на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући гђе удове Мајна, лебарска улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 170. У НОВОМ САДУ У ПЕТАК 6. НОВЕМБРА 1892. ГОДИНА XXVII.

СРБИНЕ!

Србине!... Народ смо — то никада не заборави.

Народ, који имађаше своју прошлост, у прошлости политичку самосталност, народно јединство, народну културу...

Од Немање до Душана, од крвавога окршаја са Мађарима до Девола био си славан, сретан, задовољан, слободан!

Хтедоше нас раскомадати. Не могоше. Душанову главу китио је лавор-венац, а на лаворовим листићима беху записане све српске земље. — Хтедоше нас вером омразити. Не могоше. Из Немањиних двора отишао је у Свету Гору царски син Растко, а вратио се из Свете Горе смирени калуђер Сава и незнање растерао светлошћу, политички сједињен српски народ, духовно га сјединио.

Али завист, завист разбије чврсте карике ланаца јединства, славољубље поквари властелу и великаше и сваки хтеде, да својим трагом иде, да на своју корист ради.

Затворите се црне странице историје наше, да не гледамо трагове, којима је ишла несрећа наша!

Црв зависти поруши у грудима властеле српске љубав, а они порушише Немањину зграду.

Србине — али народ смо!

Народ смо, који имађаше своју прошлост, а народи са својом прошлости политичког и духовног цветања не пропадају.

Не пропадају, док се прошлости сећају. Јер сећања рађају осећајима, а осећаји стварају идеале, идеали одушевљења, а идеалима одушевљени народи боре се и могу их други нападати, потискивати — али ипак ти народи побеђују.

Не питај: зашто? Одговор је у вечним законима вечне природе.

Материјализам је слабији од морала. Идеја основана на моралној подлози, руши све материјалне силе. Бајонетима се парају људске груди, топовима се руше градови и тврђаве, али ни топовско тане не сруши идеје, нити је милиони војника натакну на бајонет.

Издржали смо све материјалне силе. Историја спомиње грозне Нероне и Калигуле — али свако Туре беше зверски Нерон, а Турци су нам 500 година главе секли и на коцеве нас набијали.

Па? Друмови српски у многим српским земљама пожелеше Турака, а стара срећа наша пушта нам из свог криоца народну идеју.... али ми се не загрејавамо, што осећамо да нам нешто фали, што морамо постићи. Осећамо и окрећемо се на све стране, што не знамо, како да се владамо на огњишту свете идеје, на ком се блиста крв Михаила Обреновића, а лепрша седа — мила коса старог Барда, са којег нас подгрејава песма господара брда, оца светлог кнежевића Петра од Захумља.

Не, не варајмо се, не обмањујмо се: фали нам нешто. Знамо јаде и невоље, које нас бију, знамо несрећу нашу, а видимо идеју спаса и не спасавамо се. Видимо душмане наше, осећамо тешке ударце а не маримо, не окрећемо се, да им одбијемо ударце. Стојимо код огњишта просвећеног родољубља, грејемо руке на ватри идеје наше, која нам говори: Преломљену карику златног ланца духовног јединства саставити треба.

Србине! Славних предака, велике моћи место ти је у народима пред народима.

Тако је некад било. Сад није, а хоће ли бити? Одговори!

Одговори ако штујеш гробове предака твојих, или осећаш понос народности твоје.

Одговори тврда стено, о коју се разбијаху валови обести и свирепства Османлија, Хуна, Авара и Гота.

Одговори —, одговори па ради, што те савест твоја учи.

Чиста савест — савест Србина-родољуба, соја Обилића, Вељка и Синђелића.

Србине: с вером у народ — за веру и за народ!

За православље душом, за Српство срцем бори се, крвцу лиј!

Борили су се претци наши — веровали су и љубили су. Благословене кости њине, благословено доба оно!! Све је било сретно и весело, а радосна је српска песма оживљавала, од ране зоре до вечери касне, горе и пољане наше. Али завист клета неслогу роди, из неслоге жалост се изроди..... а слепи гуслар песмом-жалосницом разбијао је тишину нему.

Плакале су мајке српске и уздисале око гуслара — старца без очињег вида и у плачу изродише децу своју, а дедове наше.

Матерње сузе у груди им освету улеваху и светише се они — осветише се они, свети нам увек били!

Беше крви, беше окршаја, да им равних историја не зна. Шумадија одахну... А Мацедонија? А остале на Балкану земље наше?

Србине, бриши сузу... не уздиши на неправду људску! Што је било наше, опет бити мора! Народ смо — који је цветао, док у њему зависти и неслоге није било, а зар да наде нема: е ћеш једно и ове пакла кћери угушити пробуђеном свешћу?

Србине — народ смо! Народ, дà, народ.

Раштркани, растављени, делом слободни, делом робови, негде потчињени, а негде и згњечени. У слободи као да се не слажемо а у ропству, као да се од браће помоћи не надамо.

Неслога нас раставила, душе нам и срца отуђила. Ал' не, овако даље не сме бити! Јел' Србине, не ће бити!?

Заклињемо вас слободне, у име мученика, чијом крвљу искуписте слободу, — заклињемо, вас робове, у ове тешких ваздана, које подносите, да промислите: је ли време, да као народ радимо, да се љубимо и за опште добро боримо?! =

Поглед по свету.

— „N. Fr. Presse“ радосна је, што може из најпоузданијих извора јавити, да пољски клуб неће подићи у царевинском већу интерпелацију, због сеобе галичких сељака у Русију. Ми смо о овој сеоби довољно говорили. Селе се пољски и русински сељаци и то у великом броју. Власти настојавају да спрече исељавање, али не успевају. Свакако у оној земљи, из које беже њезини становници није и не може бити добро. Сеобе изазивају невоље, моралне и материјалне. Штампа, која је до сад говорила о овој сеоби делом јој налази узроке у великим наметима и поступању власти, а делом ћути. Дакле једни бацају кривицу на владу, а други приврженици владини, не могу да је од приговора одбране. Па кад се „Преса“ радује, што се о овоме неће ћути реч у царевинском већу, још не доказује, да се влада одбранила. Пољски клуб, вељда не ће подићи интерпелације, по што је у свему и одвише понизан влади, али тиме он греши и према своме народу, којег тиште велике невоље, а он за њих не мари — и према држави, која услед ових сеоба не јача, а могли би још горе рећи и послужити се другим изразом. Јавна је тајна, да се селе из Далмације, Истрије и Тиролске а нарочито из Галиције. Да је овим исељеницима добро, остали би код куће. Срећом или несрећом њиховом, имају још нешто новаца и траже другу домовину, али и они који остају исто су тако незадовољни, као и они који одоше. Ове сеобе из оволико покрајина најбоље сведоче, да у Аустрији није повољно стање — а да и не спомињемо оне силне сеобе из Босне и Херцеговине и из Угарске, у првом реду Славоније. С тога „N. Fr. Presse“ може се радовати, ради грофа Тафе-а и његова кабинета, што неће разбијати главе око интерпелација ове врсте, али где је реч о срећи државе и задовољству појединих народности, ту јој мора престати радост. Али у те жице не сму додирнути прсти немачких новинара, јер се онда чује тешки уздах народа против жртава, које без потребе и користи доприносе тројном савезу.

— Јавили смо успех талијанских избора Влада је победила, а по што данашња талијанска влада заступа политику тројног савеза, немачки и владини талијански листови радосно поздрављају ову победу, као победу тројецарске политике у Италији. Али није тако. Да се докаже да јавно мишљење у Италији одобрава ту политику, требало би најпре то доказати, да је на овим изборима учествовао народ и да није било притиска. Народ није учествовао, јер кад једва $^1/_{20}$ део бирача гласа на изборима у једној земљи, о којој се с правом говори да је „огњиште слободе“ онда је то врло жалосна сведоџба парламентарнога живота, онда је то знак, да народ не мари за изборе, да његова парламентарна свест малакше. За што народ није учествовао на изборима, тумачи се на два начина: прво што је папа тако наредио римокатолицима, а друго што се знало, да ће влада употребљавати сва могућа насиља, што се и потврдило, јер су талијански листови пуни нечувених насиља и сваковрсне корупције од стране власти. Папа симпатише с Француском дакле противан је политици тројног савеза и преко оних, код којих има уплива, показао је своју антипатију. Влада се бојала пораза и употребила је насиља, дакле сигурна, да народ не одобрава ту политику утекла је противзаконитим средствима. Је ли од потребе бољих доказа од ових, да талијански народ неће рата против Француске? Схваћају ли државници, да је тројецарски савез слаб, као не основан на вољи и жељи народа? Јер ако у Италији неће рата против Француске, не ће га ни у Аустро-Угарској Словени против Русије, а не ће га ни Немци у Немачкој ли због тога, што и њих ова политика материјално упропашћује У Русији и Француској против одобравају политику њихових влада. У Италији се не одушевљавају за Немачком, а отворено мрзе Аустрију, у Аустрији не симпатишу ни с Немачком ни с Италијом, док се у Русији непрестано кличе: живела Француска, а у Француској: живела Русија.

— Београдски листови пишу, да је пре неколико дана приспела у Београд још једна група босанских исељеника, те отпутовала преко Ниша у Цариград. Међу њима били су разни бегови и занатлије из разних места тужне Босне. Упада у очи, да се ови људи селе на почетку зиме, кад земан није. Неки су Београђани питали исте, што се не устрпише до пролећа, али они одговорише, да би волели сви пропасти него још и неколико дана провести у Босни. — Овако причају београдски листови и спомињу имена исељеника. Набројисмо их једно педесет. Желели би, да одговоре бечки листови слажу ли се ове чињенице, са оним говором г. министра Калаја у делегацијама, кад је и бранио и хвалио босанску управу?!

Српски народно-црквени сабор.

Седница од 2. новембра.

Данашња седница није тако потпуно посећена као до сад; неколицина посланика је одсутна, знајући да ће се данас тешко отпочети народно-црквени устав, а ако се о њему и почне саветовање, то ће бити тек само почетак, у коме се неће моћи ништа одлучно решити. Али публике је било пуно, јер она се надала, да ће баш данас да отпочне већ толико познати народно-црквени устав (јединствени штатут).

Председник патријарх отвара седницу у 10 и по сати и позива перовођу, да чита записник од прошле седнице. Мане Грбић перовођа чита записник, који се без примедбе одоставери. Потом позива председник перовођу Мана Грбића да води записник а Обреновића да бележи имена говорника; пошто је пак данас одсутан известилац за предлог о уредби за мировину свештеничких удовица и сирочади, то ће га заменити заменик му поп Новаковић.

Пошто је предато неколико поднесака, међу којима беше и један протест, пређе се на дневни ред и продужује се специјална расправа о мировини свештеничких удовица и сирочади, од које је на реду §. 30.

Прота Прица предлаже пре овога параграфа један нов, у коме да се каже, да је желети, да сви мировински фондови, који већ постоје у појединим дијецезама, уступе се овом општем мировинском фонду да послуже као темељ, из којега ће се мировине одмах моћи издавати, а у колико он не би могао довољан бити, да се потреба покрије из јерархијског фонда по прорачуну, који сабор установи. Прица за то вели, да се у овом § тек жеља за овим изрече, пошто су то фондови приватни, са којима овај сабор не може располагати, а он се нада од родољубља дотичних управа да ће хтети на ово пристати у општем интересу.

Поп Илија Перкићански изјављује као члан архидијецезалног фонда, да не пристаје на то а тако исто Максим Живковић.

Патријарх обојици вели, да они овде не заступају чланове реченога фонда, него своје срезове, те дакле не могу у име чланова ни говорити него само у име своје.

Пошто са овим у свези стоји §. 33. то се и тај чита, па кад се он реши, онда ће све остало јасно бити, јер баш тај §. говори о постојећим мировинским фондовима.

Том приликом се отвори живља дебата у којој су учествовали: барон Јоца Живковић, Максим Живковић, Ђурковић, поп Михалцић, Дане Станковић и Думча, расветљујући правно стање овога питања.

Барон Живковић је покренуо опет питање о она 2%, што је решено да општине плаћају по свештеничкој плати у овај фонд, да се та два процента бришу, а место тога да се из јерархијског фонда по могућству потпора даје.

Патријарх вели, да противу тога не би имао ништа, јер још није у трећем читању прочитано, да се о тој ствари још једном саветује, али онда има и он један исправак са његове и епископске стране противу §. 3. у коме се каже, да епископ не сме никога рукоположити, док у фонд не ступи за члана и не покаже признанице да је чланарину платио, па каже, ако сабор једногласно на то пристаје с тим, да овај случај не важи за будућност као прецеденс, то да се у интересу саме ствари вратимо, јер у противном случају епископат не ће моћи са своје стране уз ову мировинску уредбу бити, па неће бити потврђена; ако се онај 3. §. измене тако, да се каже: сваки кандидат свештеничког чина дужан је пре рукоположења ступити у чланство и о том признаницу поднети, итд. То је то исто, само у другој форми, а то ће и епископи усвојити.

Пошто је сабор једногласно пристао, да се у интересу саме ствари на овај 3. §. и она 2 проц. поврати, то је решено, да се она 2 проц. изоставе. што би општине имале плаћати, а §. 3. да се модифицира по предлогу патријархову.

После тога код §. 30. усвојен је уметак барона Живковића, који гласи: „ако се ти фондови слију у овај заједнички“. — Код § 32. решено је, да не спада у прелазна опредељења, него да иде напред, где му је ред.

По том су узети у претрес они параграфи, што су остали in suspenso и решено је, да §. 27. са свим изостане, јер је излишан, а §. 22. примљен је по редакцији.

Најпосле је наређено, да се још овако усвојена мировинска уредба редигује и §§. у свезу доведу, а у одбор за редиговање да уђу сви предлагачи, данашње перовође и известилац, па пошто га редигују, да га поднесу идућој седници саборској, што да се предузме пре дневног реда. —

За тим је на ред дошао други предмет данашњег дневног реда: избор 7 лица у одбор за спрему предлога о мировини учитеља и учитељица основних школа и забавиља, и по предлогу саборског потпредседника, г. Думче, једногласно су изабрана ова господа: Дане Станковић, Мане Грбић, Ст. В. Поповић, Јов. Благојевић, Мата Косовац, Живко Богдан и др. Богдан Медаковић. Но пошто је г. Дане Станковић изјавио, да је преокупиран и да се не може примити, то је на његово место изабран др. Илија Вучетић.

Овај се одбор истога дана после подне и конституисао изабравши др. Илију Вучетића за председника, Мату Косовца за перовођу, а Јована Благојевића за известиоца.

Даље је на дневном реду био: Уговор због продаје каје од Беочинског манастира. У овој ствари је известилац др. Тоша Недељковић, али пошто он није био ту, јер је отишао и без пријаве, то патријарх умољава господу, да се држе пословника и да

не одлазе, а да се и не пријаве. За тим умољава г. Ст. В. Поповића, да реферира о ствари. Ст. В. Поповић вели, да не може друкчије ту ствар реферирати, јер му ствар та није позната, него да прочита допис саборског одбора о тој ствари и да прикаже уговоре закупне и овај о продаји По том саборски одбор препоручује, да сабор продају одобри тим пре, што су купци ставили у уговор, да ако им се уговор до 31. децембра 1892. не одобри, да их даље не веже.

Др. Јосиф Јагић: вели. да је акта проштудирао, те подноси своје примедбе са начелне и формалне стране. Он је начелно противу продаје и отуђивања манастирских добара без тешке нужде и невоље; с формалне пак стране не види, шта је административни одбор и саборски одбор руководило, да продају препоручују, а саму ствар нису доста мотивирали. Те подноси предлог за одлуку, у коме се каже: да се испошље један одбор од 9 чланова, да оду на лице места, набаве сва акта, нацрте, планове, грунтовнички извод, и да извиде каква је права вредност тог земљишта и зашто је нужно, да се исти комад земље прода. То све да изаслани одбор уради о трошку купца и поднесе сабору, што пре може извештај.

Барон Живковић се у начелу слаже са Јагићем, али није за то да бирамо одбор, кад ми имамо свој саборски одбор, који то и у том смислу сме да уради и да још овом заседању саборском поднесе извештај.

Стеван Јовић: Високи саборе! Мој поштовани предговорник г, др. Јагић изволео је казати да ће он у ствари говорити са начелнога и са стварнога гледишта. Ја са стварнога гледишта не могу много рећи, јер нисам доста добро упућен у ствари, па се морам више држати начелнога гледишта.

Ја прихваћам назор г. др. Јагића да се без велике и потпуно доказане потребе немају народно-црквена добра отуђивати, само ћу то у неколико допунити.

Ја, високи саборе, држим а и тако јесте, да су манастирска добра, свете задужбине наших блаженопочивајућих предака и да већ из пијетета прама њима и њиховој вољи, кад су они те задужбине створили, ми не можемо, управо не смемо ништа од тих задужбина отуђивати а најмање продати, па макар само један део, иноверцима, (Чују се гласови: „Чивутима“) — да, па још Јеврејима.

Ту за мене никако не одлучује сума од сто хиљада форината — ја ни за милионе не би хтео да ми те свете наше задужбине, па макар и један део само, предајемо у руке туђе, у руке иновераца Јевреја. То би врло рђав утисак учинило на народ српски, који те задужбине сматра пуним правом својим светињама.

Морам, господо, приметити, да је то моје лично уверење, а то велим, да ме не би ко криво разумео (у сабору немир, жагор). Ја мислим, господо, да је у овом сабору слободно изразити своје лично уверење, да овде мора бити сачувана слобода говора и према томе ја говорим што ја мислим.

Међутим да речем нешто и са стварнога гледишта, ја држим да ће манастир Беочин боље проћи, ако се то земљиште не прода, него издаје и даље под закуп. Истина је, нисам видео то земљиште, но држим, кад се нуди за исто 100.000 фор. да ће при томе купац наћи свога рачупа и да ће се тамо каја моћи вадити још кроз дуљи низ година.

Но, како рекох, то не упливише на мене; нас и онако потискују на сваком месту и у свакој прилици иноверци, па да их ми у том послу још помажемо?

Обзиром дакле на пијетет који наш народ дугује осниваоцима наших светих задужбина, које ми никако не смемо, па макар само у једном делу, давати из наших руку, ја сам најодлучније противан наумљеној продаји, нећу ни да се о тој продаји у опште ни расправља и предлажем да се преко тога предмета пређе на дневни ред.

Никола Павловић говори противу извештаја саборског одбора, што је већ и штампан, но патријарх га упућује да говори на ствар иначе не може говорити.

Евг. Думча је уз предлог Јагићев, али жели још да се дода, да тај одбор и то каже, на што ће се употребити новци ако се то земљиште прода.

Патријарх разјашњава шта је руководило саборски одбор, кад је препоручио продају; он је, вели, то за то учинио, јер је хтео да купи 480 јутара ерарне земље, а каје ће и онако нестати већ за 5 година, па манастир онда неће имати ништа, а 480 јутара купљене земље носило би двојином толико колико сад носи ових 29 јутара манастирске земље, што се сад може добро продати. Па баш моли патријарх са своје стране, да се испошље из сабора одбор, да ствар подробно извиди, па ће се уверити да саборски одбор и патријарх нису „кшефтовали“. „Патријарх Бранковић — вели — није никад радио нити ће икад радити, што би било на штету народу.“

Барон Живковић у завршној речи као предлагач остаје опет при свом предлогу, јер има потпуно поверење у саборском одбору.

Стеван Јовић у звршној речи као предлагач рече: Високи саборе! Ја у овој ствари, по моме праву као предлагач, не бих опет узимао реч, да не морам рефлектовати на речи Њег. Светости г. патријарха.

Њег. Светост оградила се да би неко помислио да је српски патријарх и саборски одбор с овом продајом правио лични гешефт. Саборске седнице су јавне и оно што ми овде говоримо прелази у ширу публику, па ја не ћу да се рђаво тумаче моје речи. Ја не знам кога је мислила Њег. Светост кад је онако говорила, но пошто изгледа да је мене мислила (На десници повици: „Није!“ и жагор) — — дозволите, да је могуће да то ко помисли — — то ја изјављујем, да ја не смем ни да помислим да би српски патријарх или саборски одбор са светим задужбинама наших предака могао чинити трговину. Ја дакле нисам хтео рећи. Но ма да ја не мислим на лични гешефт срп. патријарха и сабор одбора — — то ће те ми дозволити: да је то ипак гешефт. А пошто сам ја одлучно противан, да се са тим нашим св. задужбинама води трговина (На десници: „Није трговина!“) — — него шта је трговина, кад неко продаје а други купује? — — то поновно предлажем, да се тај предмет одбаци, односно да се преко њега пређе на дневни ред.

Патријарх: Г. Јовићу! Може ли се што за манастире купити?

Јовић: Може!

Патријарх: Ја сам за манастир Сен-Ђурађки купио 150 ланаца земље.

Јовић: То је врло похвално!

Патријарх: Па кад се може купити, може се и продати.

Јовић: Купити да, али продати нипошто.

Др. Јагић у завршној речи одустаје од друге половине свога предлога и придружује се предлогу барона Живковића. При гласању усваја се овај спојени Јагић-Живковићев предлог.

На дневном реду би био Народно-црквени устав (јединствени штатут).

Др. Ника Максимовић предлаже, да се не узима тај предмет у расправу, него да се држе најпре конференције, е да би се могло доћи до споразума, па онда да се закаже седница.

Барон Живковић усваја Максимовићев предлог само жели, да то буду опште заједничке конференције.

Др. И. Вучетић предлаже, да се идућа седница закаже за четвртак (5. новембра) а дотле да се конферише.

И овај Вучетићев предлог је усвојен једногласно.

Дакле ипак се дошло на оно, што је опозиција још из почетка захтевала!

СРПСТВО

Црна Гора. Ми смо у 163. бр. „Заставе“ од предпрошлога петка донели одговор „Гласа Црногорца“ упућен на г. министра Калаја, те бечку и пештанску штампу, кад су и у делегацијама и у новинама [illegible] Црној Гори, па још и то говорили, како су се многи Црногорци хтели населити у Босни и Херцеповини, пошто не могу да у Црној Гори сносе зулума. Црногорски лист је одговорио, како треба и позвао се на чињенице, да не само што Црногорци нису никад желели од г. 1879. преселити се у речене земље, али ако је и поједини дошао у Херцеговину, да су га босанске власти гониле. Казао је и то, да босанске власти забрањују баш Босанцима и Херцеговцима долазити на целивање светих мошти у острогонски манастир. „Глас Црногорца“ сада каже: Овај одговор ми смо саопштили у изводу бечком „Кор. биро-у“, али га он није никоме саопћио, него наш глас угушио да се не чује. Па тако ћуте о нашем овом одговору сви бечки листови, па и „Преса“ која зна да труби о Црној Гори, што нико не зна“. — За тим, пошто се црногорски лист осврнуо на писање „Bosnische Post“-а овако завршује: „Ми ово констатирамо да се види још један пут, како се и с највиших места у Аустро-Угарској пуштају у свет неистинити гласови о Црној-Гори, или како се туда наш глас не пропушта, или игнорује, само да се не чује.

Далмација. Јавили смо, да је далматински заступник у аустријском цар. већу Хрват поп Биankини устао против далмат. судова, који пишу стечаје само на талијанском, а не на српском језику. Сад читамо у бечким лустовима, да је Биankини и с тога напао владу, што се ни мало не брине за материјални напредак Далмације и што по лучким уредима у место Далматинаца намешта странце, Немце. Мило нам је, што се после толико година, (можемо слободно рећи: после Љубишине смрти) једва једном подиже одлучан глас и против аустријске владе, што је једну од најлепших покрајина онако занемарила. Далмација по свом природном положају, да је среће, требало би да буде једна од најбогатијих покрајина после Чешке у Аустрији, а тамо становници су приморани да се селе из ње и беже у туђ свет, као но кад влада ништа не ради за материјални напредак. Па хајд да и на томе остане, али рекли би, да влада баш убија сваку трговину и промет. Осим тога, влада потискује домаће синове и доводи Немце на све земаљске уреде, а где не може против Српства и Хрватства са германизмом, ту се служи са талијанштином. Биankини је устао и устаје против владе, па ма да је један од најжешћих противника Српства, као римски фанатик, опет заслужује похвалу у толико, у колико устаје против Немаца и Талијанаца. Заслужује похвалу, јер као њему Срби, тако су и нама увек и били и биће ближи Хрвати од туђинаца. На жалост у цар. већу још не имадосмо прилике да дознамо, је ли икада и једне речи у корист Далмације проговорио српски заступник из Боке. Далматински српски листови не престају бележити насиља од стране власти против Српства, а српски заступник још ни једне интерпелације није поднео онде, где јој је место, а на које је место и позван да брани народ свој.

ДОПИСИ.

Нови Сад. Новембра. Ваљда ни у једном крају ове вароши а не верујемо да има у којој слоб. кр. вароши овако вечите брље и дубоко ископаног јендека као у јовановском крају. Ми смо против те вечите брљуге градоначелништву умесну писмену молбу поднели још 1. децембра прошле године. Па шта нам би за одговор? Не може се и нема се откуд. Па сад шта нам друго преостаје, него да овим јавно опоменемо слав. градоначелништво на своју очинску дужност.

Ми јовановчани на велику несрећу нашу имамо недалеко од наше школе са две стране две велике брљуге, које се ни поред највеће сунчане жеге не исуше, но тако заударају да је тешко онај смрад подносити. Онај јендек у Пејићевој и Бањанијевој улици на местима је с два метера и више ископан, с намером, да кроз њих протиче тај смрдљиви кишњи сливак ван вароши. Али то не стоји у пракси. Напуне се оне две брљуге па споменути јендеци тих кишних сливака па нам руше, не само здравље. него нам и властите станове влаже и друге небројене непогоде причињавају, јер не отичу баш никуда. Ко у ово не верује нека изволе доћи, било сад, или ма кад, па ће се уверити о овом и сам још изреči мора, да је ово врло велика неправда кад успореди правду са роботом варошког плаћања, увидеће, да се пијачарима свака угодност чини, а нами? — нас оставили ни криве ни дужне, да живемо у овој вечитој нечистоћи.

Кажу стручњаци, да је нечистоћа велики узрок свакој бољетици, а особито заразној. И ми у то не само да верујемо него и тврдимо. У нашем јовановском крају ево већ неколико година како не избива код мале деце дифтеритис, а код одраслих свакидашња грозница. Школска деца изгледају бледа и нездрава, а како да и не би, кад имамо два вечита језера са два канала који су баш уз наше куће ископани. Та нема оне куће у нашем крају, у којој не боловаше деца од дифтирита за ово неколико година. Колико је умрло деце, то нико не пита. Не пита ни онај који лечи, пи онај који дозволу за сахрану издаје, па ни онај који сахрањује, ма да сво троје пролазе покрај тих брљуга.

Ред је дакле да запитамо варошку господу, докле ћемо ми трпити ову неправедну, колеричну напаст?

Сомбор, 28. октобра. (Наше прилике.) Поводом протеста тако зв. „јединственога статута“ избила је опет на површину несугласица међу Сомборцима; а на име — како је то већ из јавних наших гласила познато — да су наши грађани „Апоњевци“, нагнани од својих самосталних Срба бирача, да и они подигну свој глас путем протеста, а у прилог наше црквене автономије, — одлучили су се, да једнострано а на своју руку сазову јаван збор, а све то без братскога споразума са осталим виђенијим овомесним бирачима и за ту циљ позванијих људи и опробаних наших родољуба. То заиста не одговара свестраном братском бирачком збору и договору; јер не само да ту није био заступљен онај део грађана, који би требао бар свесније наше бираче да представља, него ни сва наша интелигенција. Заиста, да је то по нас овде Србе жалосно, кад се јаван збор ради наших црквених питања под утицајем Апоњијеве политике приређује. Али, као што се већ јавно зна, многима је бирачима сада јасно било, да их ови људи не упућују онако, како Срби морају да раде, те у сљед тога сити су међусобних несугласица, те су се с тога многи њихови људи радо одазвали на позив наших угледних родољуба, који су увек стојали на бранику свега, што се српско зове, и који су у одлучном часу, а у ово по нас све тешко доба, споразумно доконали, да по Србе Сомборце достојнији, од онога горе реченога, јаван збор приреде.

Овај други збор је, дакле, у прошлу недељу и приређен а потпуно достојанствено и одржан, о којем ће позвани без сумње и јаван рачун о своме раду дати.

Истина, покушавало се, да се овај збор осујети, али то није испало за руком. Општински председник никако није лепо учинио, што на молбу приређивачког одбора није дозволио, да се и овај, као и онај збор (Апоњијеваца) одржи у црквено-општ. дворишту. Велимо и опет: све је то само због наших злосретних несугласица, што се г. председник није знао узвисити, него је одбио колико скромну толико и два пут праведну жељу и молбу. У сљед тих поменутих немилих околности, одржан је ипак са свију страна жељно очекивани збор, и то у просторијама српске читаонице.

И овом приликом, као и иначе, видесмо и уверисмо се, да је најглавнија потреба: наше несугласице изравнати; да ли ће се скорим пађеничком Српству наћи људи с маслиновом гранчицом у руци, који ће све те наше убитачне несугласице и размирице знати и моћи отклонити, идемо са зебњом у души да видимо, јер на обзорју српскога неба натуштили су се густи и мрки облаци и са дебелим својим велом скривају ту нашу звезду узданицу. Али ипак недајмо се! И надајмо се у Бога истинитога и у Србинову јуначку срећу, пошто сад изненада ево као знаци лепших наших дана појављују се узвишене и одушевљене жеље чиле Србадије наше около поносите Милетићеве „Заставе“, која се од увек лепрша у таборима најодабранијих и најодлучнијих народних, а искрених поборника, те ако је икад срећа Српства варљива била то сад поузданије хоћемо у очи да јој погледамо, јер имамо сад за то више основа веровати и надати се; а и онај громки глас народни, који је забрујао са свију страна наше овостране целе српске митрополије добар је ослонац наших бољих нада, акорд је врло милозвучан, јер нас на изменце а подједнако подсећа на наше узорите претке, који не само да су речју, него и оружјем у руци бранили и очували наша крваво стечена народна права, о којима се сад баш крупна реч води у Ср. Карловцима.

Пуним правом српски народ сад очекује, како од наше јерархије, тако и од наших народних посланика на срп. народно-црквеном сабору, да морају и да треба од себе сваку буди какву досадању несугласицу од себе да одклоне и одбаце; како би споразумно и корисно могли довршити, нашу узбуркану српску црквену самоуправу; на чијој основи би овострани Срби мирно и братски међусобно сви а за сва потоња времена живити могли. У то име сад кличемо, како онима на нашем срп. народно-црквеном сабору, тако исто и осталима широм целог овостраног Српства, а истинитим српским народним родољубима: Доле са сваким пороком! доле с притворношћу! Живела слога!

Добрурад.

Из торонталске жупаније. Уз то, што су силне државне дације, сваљене на ратара, још је и жупанија, неправедно разрезан памет о канализацији, ударила на овог, те је живо чудо, како и од куд толике своте новаца скуцка наш ратар и све ово подмирује?

Бацимо само поглед по жупанији, како је спроведена канализација? и најпростији брзо ће прозрети, да је ова за љубав спахилука грофова и баруна спроведена, а на интерес којега села није се обзирало. — Кад би трошкове о спровађању ове већином морали подмиривати грофови и барони, што би требало да буде, јер корист од ове вуку само они пошто њихова добра просеца и са њихове стране, против поплаве, високи насипи подигнути су, то не би ми ни речи проговорили, но осам десетина плаћају за ову ратари наши са ланца-два свога, ако му земља граничи уз спахилук, због кога се и спровела канализација, а само две десетине плаћају велики поседници на хиљаде ланаца оранице своје.

Сви „шлајсови“ за одвођење воде, који су трошком фонда за канализацију подигнути, а служе кад се у пролеће нагло снег топити почне, леже са спахинске стране. Ако по које село овај зажели то једва добије после неколико година и то само тако, да за исти: цигљу, песак и тучану лулу само село набавити има, једино дозвола за оправку овог иде од жупаније — бесплатно.

Под данашњом ером либералне владавине, ратар, које сам својом кривњом, јер је занемарио своја права, које притиском одозгоре не може да дође до тог положаја, да кроз своје народне скупштинаре — контролише рад оних, који рукују са грдним свотама. Он за сад мора само — да плаћа и кулучи.

Баш кад ове ретке пишемо, лупа добош по ћошковима нашега села и публикује се народу жупаниска заповест: Сваки куће газда с' коли, а сви остали са лопатама и карлицама као работа сместа — уз глобу до 100 ф. — на жупаниске путеве морају изићи и тамо разнети и песак како им се нареди.

Дакле. Народ да за песак плаћа и опет овај бесплатно по путеви да разноси; шта хоћеду господа у жупанији од овог народа? Зар баш физичну и материјалну штету? Ди су новци, што је народ за песак платио? Зашто се овај не троши на оно, нашто је у жупаниску благајну унесен?

Граничар.

Нови Сад, 5. новембра.

Како смо извештени, преговори који су се водили између посланика разних странчких клубова на нашем сабору нису уродили никаковим успехом. Клерикална странка, саслушавши Њ. Св. патријарха, изразила се, да је на све спремна попустити, само не у овим тачкама: 1) Да свештеници сами бирају засебно свештеничке посланике; 2) Да се парох бира из оне тројне кандидације, коју конзисторија предложи; 3) Да се конзисторија бира по епископској кандидацији.

Саборска опозиција пак на ове тачке није никако хтела пристати, уверена да би, примивши исте, народним правима за навек одзвонило. Првом тачком од сада би патријарх располагао онаком већином у сабору, која би чинила што и како он хоће, а разуме се, да би тај сабор после прихватио све оно, што је сада на овом сабору патријарх морао да попусти. Другом и трећом

тачком народ губи свако право у бирању пароха, јер конзисторијални чланови били би они, које хоће епископи, а пароси, опет које хоће конзисторије. Из свега овог види се, да су народни посланици били справни на споразум — али да је и овог пута патријарх тражио из споразума само за себе и јерархију корист, а за народ апсолутни губитак његових права. Посланици народне радикалне странке и нар. странке уверени да се с клерикалном странком, односно патријархом, не може преговарати, разишли су се у уверењу, да на сабору бране народна права од народних противника — а то је толико, колико да кажемо: народни посланици не ће усвојити „јединственог статута.“

Сретан вам успех браћо песланици, у јуначкој борби и са сабора се повратили међу народ свој ведра чела, да сте га бранили и одбранили.

*

Срем. Карловци, 5. нов.

У данашњој седници усвојене су уредбе мировинске за народне чиновнике и свештеничке удовице и сирочад у другом читању. Претресало се о том, кад ће бити завршно читање ових уредаба. Била су два предлога; први: да се читање у идућој седници обави, а други: да се одложи дотле, док се не претресе предлог „народно-црквеног устава“ („јединственог статута“). После поименичког гласања поделили су се гласови на пола, те је председник својим гласом решио, да је други предлог усвојен. — Интерпелирао др. Божески због враћања протеста од стране саборског одбора. Јовић интерпелирао у ствари Мите Долге надзорника школског и у ствари општинских потпредседника, у лицу свештеничком. „Народно-црквени устав“ је прочитан, а по што је већ скоро 2 сата, седница је закључена и заказана за сутра у 10 сати. По том сутра отпочиње генерална дебата о уставу („јединственом статуту“). Покушани споразум у конференцијама није постигнут; због тога ће генерална дебата бити врло занимљива. Од стране опозиције поднет је предлог, да се устав врати одбору натраг, да га поправи у духу, како се неби уништавала народна стечена и законом већ ујамчена права и да се прошире права и на утицај народа при избору владика.

Г. Емилу Степановом,

тителском пароху а нашем посланику на српском народно-црквеном сабору у Карловцима.

„Треба једном да рашчистимо са онима, који су били до данас свакојаки!“... Тако је некад пред народом зборио честити духовник Емил Степанов. Па нека му и буде по тој речи!

Оно, што су многи слутили — обистинило се. Наш општи народни бирачки збор од 11. октобра о. г. изјавио је, да очекује од својих заступника на сабору, да ће бити прави представници народне воље, те је и Вас, господине, писмено позвао: да најодлучније устанете против главног смера познатог „јединственог статута“, којим се на то иде, да власници извесна народна права у автономији скрешу или сасвим збришу и изиграју. Па шта се десило? Ко се одмах, на првом кораку, у сабору спотакао, застранио и љуто обрукао? Ко ли је оно, својим једним гласом, био „језичац на вази“, те тако баш он припомогао, да до вајне већине дођоше тако звани „умерењаци“, (клерикали) којима је Беочинска каја — преча од школа српских? А ко други, него баш главом наш посланик и свештеник — госп. Емил Степанов!

И да није већ тим обиљежен, што је тако брзо дотерао до тог скандала, да га је клуб народне радикалне странке морао — због вероломства и отпадништва — као недостојна истиснути из своје странке, опет нам већ и сам горњи поступак поп-Емилов по себи, тај његов први вратоломни скок — salto mortále на сабору — даје основана повода уверењу, да ће се г. Емил Степанов и на даље лоше држати. Јест, зазор нам је и стид нас је, да гласа како не треба, јер је сав изглед, да ће против народне користи делати и у свима другим најважнијим питањима по народно-црквену самоуправу.

После оноликих лепих обећања бирачи су од оца-Емила могли с правом очекивати, да ће у ово судбоносно доба бар стојати уз оне људе, који су спремни, да неустрашиво и најодлучније бране тековине и интересе народа српског. Али ето — њега нема на биљеви. И сад се већ јасно види: које становиште и какав положај г. Степанов заступа на сабору!

Тим одвратним понашањем, изневером јавно задате речи, шеврдањем и узмицањем на делу, те најпосле злосретним ускакањем у противнички табор, Ви сте, оче Емиле, проиграли ону љубав и поверење, којим Вас је народ као свога посланика одликовао; јер се очигледно низбрдице отискосте, кад ни сами своју поштену реч — ни подашто не држите.

С тога изазвасте крајње гнушање и неповерење, те Вам бирачи из дубине душе шиљу овај поздрав:

Ако још водите рачуна о карактеру и савести, те мислите и у будуће против воље народне и његових резолуција поступати, онда положите посланички мандат и уклоните се са тог места, без оклевања. Јер од тога часа не заступате нас, него своје превртљиво уверење. А посланик има моралне вредности само дотле, док заступа уверење, вољу и права својих бирача!

Из састанка овдашњих изборника посланичких за српски народно-црквени сабор, који је одржан у Старом Бечеју 3. новембра 1892. год.

Др. Војновић,
изборнички председник ст. бечејског среза,

Јован Михајловић,
изборнички перовођа ст. бечејског среза,

са осталим изборницима.

Вести из народа.

— Пишу нам из **Будимпеште**: Као што је већ познато, овде постоји „Берберска болничка задруга“. Исту задругу, као чланови, сачињавају: Срби, Мађари и Немци, а има до 800 чланова.

Управитељи ове задруге покренуше и ове год. мисао, да оснују читаоницу, наравно са Србима у споразуму.

Па по што штатути беху израђени, буду поднесени министарству да се потврде, који се за пет недеља са потврдом и врате, а за тим се одма закаже изборна скупштиа која се 4. окт. п. р. и обави. На истој скупштини буду ови Срби као одборници изабрани: Добривој Милетић одборник и као други газда: Душан Огњанов одборник и као подпредседник, Милош Бранчић одборник, Душан П. Крњајски одборник и као главни књижничар и благајник Душан Илијевић.

Ја мислим да нећу ни мало пренаглити ако речем, да су горе поменути у подпуном смислу заслужни похвале и достојни свог чина за који су у овој задрузи изабрани.

Још нешто. Читаоница се отвара данас 15. нов. п. р., где ће између осталих и ови српски листови бити: „Застава“, „Вршачки Гласник“, „Стражилово“ и „Мирођија“.

Вести из места и са стране.

Св. Сава благосиља Српчад. У данашњем броју прикључујемо прилог г. Петра Николића из Загреба, у којем позива све имућније Србе, да набаве ову лепу слику. Примили смо слику и читали смо овај прилог, те можемо слободно рећи да је слика верно описана, а у хвали да се није ни мало претерало. Слика је врло лепа и сваки, ко може, добро ће учинити ако је набави и с тога, што ће потпомоћи српску уметност и што ће своју собу накитити нашом, српском сликом а и с тога, што ни једна српска кућа не би смела бити без слике првога нам српског просветитеља и српско-православног архијепископа.

Римокатолици у Србији. Читамо у „Pester Lloyd-“у овај телеграм из Београда: „Министар спољашњих послова одговорио је преко српског посланства у Бечу на ноту нунција Галинберти. Министар побија тачку по тачку све жалбе нунцијеве односно неправде које да српске власти чине католичким м и с и о н а р и м а. Ограђује се против израза „мисионар“, јер таких има само у незнабожачким земљама, а Србија је хришћанска држава. Министар изјављује да за сада није целисходно склапање конкордата, јер је у Србији неколико хиљада католика — досељеника, који привремено станују у земљи, те би било немогућно образовати црквене општине“. — Као што рекосмо овај смо телеграм прочитали у „Pester Llyd“-у а ми не можемо јамчити за истинитост истога. Свакако пошто и београдски листови пренеше ову вест из „Lloyd“-а, а без икакова коментара, ваљда одговара истини, и ако одговара, са овим одговором г. министра можемо бити потпуно задовољни. Римска црква хоће у Србији да понамести своје мисионаре, а министар се ограђује пошто се мисионари шиљу у незнабожачке земље (partes infidelium), дочим је Србија хришћанска. Са свим у реду, па ипак се бојимо хоће ли се с овим одговором задовољити римски папа. Он све оне хришћане, који верују у Христа, а не у римског папу, да је непогрешив, сматра неверницима. Зар Босна и Херцеговина нису хришћанске земље? Па ипак тамо се васпитају свештеници римски у заводу „propagandae fidei“, који се издржава из благајне, намерене на ширење папизма у „partibus infidelium.“ Оволико рекосмо, да потсетимо меродавне у Србији нека и даље буду опрезни и у православној држави сузбију сваки утицај римске цркве. На крају не можемо, а да не изразимо наше чуђење, да су о овим стварима и овако важним питањима пре извештени пештански од београдских листова. У опће и под садашњом и пређашњим владама опажала се ова мана, па би било желети да се и исправи. Та ваљда су пречи наши од страних новинара?!

За Гундулићев споменик. Њег. Вел. српски краљ Александар даровао је за подизање Гундулићева споменика 500 динара. Новци су предани одбору за скупљање прилога по Србији.

Лукачева тужба на уништење пресуде. Корајан Лукачев заступник поднео је, као што смо већ јавили, призив уништења пресуде дебрецинске пороте. Узроци су следећи: 1) Један члан пороте добио је за време расправе телеграм, који је на његово имэ управљен био. 2) Један члан пороте говорио је са једном особом од слушалаца, што 2 Румуна са заклетвом потврдити могу. 3) Инкриминиране ставке предложене су у три превода, које се међусобно стварно разликују. 4) Порота није разумела оптуженога, јер је овај на румунском језику говорио своју обрану.

† **Паја Поповић** кр. срп. мајор у миру рођени брат проф. више дев. школе у Панчеву и уредника „Весника“, умрио је напрасном смрћу у Београду. Покојник је био добар Србин и одушевљени војник. Лака му била црна земља!

Одговор на реплику румунских ђака. Будимпештанска мађарска универзитетска омладина изабрала је из своје средине 5 чланова, који ће са других 5 чланова колошварске универзитетске омладине написати одговор на реплику румунских ђака. У Колошвару је ових дана већ био састанак овог одбора од 10 чланова и решено је, да се овом приликом у врло краткој брошири одговори. Брошира ће бити на више језика преведена и у све крајеве образоване Европе разаслата. — Овај одбор је још и то закључио, да треба неко извесно начелно становиште према румунским ђацима заузети, те с тога ће у Дебрецину држати јаван збор универзитетске омладине, који ће по свој прилици већ у фебруару 1893. год. одржан бити, а који ће све ово у претрес узети.

Шовинизам мађарске омладине. Дебрецинско удружење за потпомагање правника у својој последњој седници закључило је, да искључи из своје средине три правника Румуна, — Попу, Југа и Михаија за то, што су се као Румуни истицали приликом Лукачеве судске расправе у Дебрецину. Показали су отворено то, да они јако цене и поштују дра Лукача као родољуба и вођу Румуна и да су му захвални на његовом досадањем држању. Но удружење није само на овом оставило, него је још и даље ишло, закључило је и то, да се има позвати универзитетско професорско тело, да ову румунску родољубиву омладину лиши и осталих штипендија, које су до сад уживали. Заиста врло слободоумно и човекољубиво поступање показала је и овом приликом мађарска универзитетска омладина.

Криза. „Obzor“ доноси ово: Из добро обавештених кругова пишу нам: Г. Јосиповић, који је био подлегао, опет је победио. Он ће бити члан и новога министарства. Немојте питати, како се то збило. Доћи ће хора да вам разјаснимо. За сада вам је доста знати то, да је тако морало бити, пошто је Векерле министар-председник. Бан гроф Куен, који се већ сматра победиоцем на вест, да је Јосиповић опет министар, отишао је одмах у Пешту, ч в р с т о м н а м е р о м д а д а д е о с т а в к у.

Кћи пуковније. „Варшавски Дневник“ добио је ових дана следећи позив: „Командант са осталим официрима Кексхолмске пуковније „цара аустријског“ умољавају све официре, који су у овој пуковнији служили г. 1878. да присуствују венчању кћери пуковније Марије Константинове Кексхолмске, с трубачем 33-е драгонске пуковније Александром Јосиповићем. Венчање ће се обавити 4-ог децембра у цркви варшавске Александровске цитаделе. После венчања биће вечера у официрском клубу пуковније.“ — Ова кћи пуковније била је некада мала Туркиња, коју су руски војници у последњем руско-турском рату нашли, те је одвели заповеднику пуковније, а овај је покрстио и на трошак официра, васпитао назвавши је „кћером пуковније“.

На знање. У американском листу „Chicago“ читамо, да су ових дана управе разних паробродских друштава учиниле уговор с надлежним властима, према којем на свима паробродима, који из Европе иду у Америку, морају путници, односно европски исељеници одговорити на ова питања: Како се зову, одакле иду и где су рођени, које су народности, којег пребивања и занимања. Имају ли породицу, жену и деце, где путују. Јесу ли путне трошкове подмирили и одкуд им новци. Јели им влада, опћина или које друштво подмирило који део трошкова. Јесу ли они здрави, а уопће јесу ли здрави сви чланови породице. Јесу ли били у затвору. Јесу ли позвани у Америку на рад, јесу ли полигамисте (многожење) и преостаје ли им још новаца, кад исплате све путне трошкове.

Ми још једном обраћамо пажњу свију оних који мисле ићи у Америку, да се добро, пре одласка, осврну на овај закон, пошто ако су болесни, ако иду у Америку, позвани из Америке на рад, ако су били у затвору, или им неко помогао исплатити трошкове, те ако не буду имали, подмиривши све трошкове, још толико новаца, да се бар 2 месеца могу издржавати у Америци, тамошње ће их власти вратити натраг, као што су и до сада многе и многе досељенике враћале.

Новије вести.

Рим. Чланак у папинском органу „Moniteur de Rome“ против либералне владе у Угарској побио је све вести, као да ће Рим попустити у црквеном питању. У томе чланку вели се, да Угарска игра врло опасну улогу, јер у културној борби против римске цркве, да ће црква победити, а све последице осетити Угарска.

Париз. На једној овдашњој железничкој штацији, где је стајала компанија војника, ступио је неки војник из редова, те ударио заповедајућег поручника по лицу и бацио га на земљу, вичући: „Живела анархија!“ Војник је затворен и судиће му ратни војни суд.

Париз. Из Марсеља стиже глас, да је генерал Додс стрељао неколико Немаца, заробљених заједно с Дахомићанима. Овај глас узбунио је мало дипломатичне кругове.

Београд. Председнику општине г. Маринковићу предана је неповереница са 1351 потписом. У неповереници се не назначује ни један доказ, којим би се то неповерење могло и потврдити; а међу тим у потписима има велики број оних, који апсолутно немају права да потписују, као и чиновника и служитеља, који су зависни од владе, те је морадоше потписати. Чиновника је на неповереници потписано 256, а служитеља разних звања 600, за тим 84 пензионара, 43 практиканта. Кафеција и бакала 79. Занатлија је само 52 (а у Београду их има до 4500) земљоделаца 5, 1 новинар, 1 професор и 2 адвоката. Остали су или без права гласа, или шпекуланти, рибари, телали и трговачке калфе. Опће је мишљење, да је ова неповереница у правом смислу п о в е р е н и ц а општини, кад је није потписало свесно и независно грађанство, а и у овој, овако потписаној, када се не навађају разлози. Ипак управитељ вароши настоји, да на основу исте разреши данашњу општину. У становништву влада огорчење. Бојати се нереда, јер се многи боје, да влада не циља на други удар против устава.

Брисељ. Ма да је полиција забранила и војска строг проглас издала, ипак су се њих до 6.000 особа изјавило за опште право гласања. Том приликом држани су ватрени говори. Полиција се у више пута умешала, али увек била камењем дочекана. Напослетку је ипак мир повраћен.

Брисељ. Све оне радничке изјаве, које су требале 16. новембра, о именитом дану краљеву, да се догоде, биле су одгођене. Ипак је за то била искупљена полиција, жандармерија и ватрогасци. У вече је био грађански митинг. Велико је узбуђење у читавој земљи.

Будимпешта. Као што саопштава „Мађар Хирлап“, овако је састављена нова влада: А л е к с а н д а р В е к е р л е министар председник и финанције. К а р л о Х и ј е р о н и м, министар унутарњих послова. А л б и н Ч а к и, мин. богоштовља и јавне наставе. Д е с и д е р С и л а ђ и, мин. правде. Б е л а Л у к а ч, мин. трговине. А н д р е ј а Б е т л е н, мин. пољопривреде. Г е з а Ф е ј е р в а р и, мин. домобрански. Љ у д е в и т Т и с а, мин. око краљеве особе. И м р е Ј о с и п о в и ћ, Хрватски министар.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 6. новембра у 6¼ сахата после подне.)

Вршац. Радикални кандидат др. Ђорђе Красојевић добио 148 гласова а либерални Гренчарски 100. Живела народна свест!

Дописница уредништва.

Миле. Долово. Јавите нам се потписом имена вашег.

К. у Б. Промислите добро, па онда напишите.

Н. у С. Сумњичењу у „Застави“ нема места. Јавите нам се са свршеним чином.

Р. у В. Ни личне нападаје против вас, ни од вас не уврштујемо.

С. у М. Сами велите да сте у највећој узрујаности писали, те у том стању може човек често да се удали од истине.

У уводном чланку прошлога броја треба да стоји у место н а р у ч а ј и м а: наручијама, а у место о п а ј а о: напајао.

Трговина.

Нови Сад, 5. (17.) новембра. Од како је наша варош у саобраћају на све стране, наша је варош опет добила свој пређашњи тип. Довоз са стране са житом и осталом раном жив је, јер су путеви добри. И ако је небо натуштено, застудило, нема кише, вејавице, може се рећи лепа позна јесен.

Цена је рани поред свега ипак једнака без промене: Жито 7—7 ф. 20 н. Јечам 4 ф. 80 н. до 5 ф. Зоб 5 ф. 10 н. Кукуруз стари 4 ф. 70 н., нов у клипови 2 фор. 60 нов., окрљуен 3 фор. 60 новч. Наполица 6 ф. 50 н.

*

Беч, 2. (14.) новем. (Оригинален извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Г. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 8.998 комада, што је и дотерано. Од тога је 2.731 комад назимади и 6.267 комада угојених свиња. Свега дакле 8.998 ком. Трговина је била при великом догону млитава. Цене су биле ове:

Прима роба $38\frac{1}{2}$—39 нов.
Средња „ 35—$36\frac{1}{2}$ н.
Сремска „ 35—$37\frac{1}{2}$ н.
Назимад „ 36—40 н.

Ово су цене од килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

Цена је сланини 48 ф.
„ „ масти 50 ф. све од 100 кгр.

Осигурање свиња. Будући се при одашиљању свиња често велике штете догађају, то је горе означена фирма побуђена се нашла, да све транспорте на њу атресоване осигура код **„Диселдорфшког општег друштва за осигуравање, т. ј. код главног заступства истог друштва за Аустрију у Бечу.**

*

Будимпешта, 4. (16) новембра. Жито се данас умерено нудило, али куповина је била ограничена. Продало се 22.000 мтрц. са непромењеном ценом. Остала зрна имала су слабу прођу. Продавало се: Потиско 78. 7 ф. 60—82 н. 77·5. 7 ф. 70 н. Банатско 78. 7 ф. 40—50 н. Бечкеречко 76·7. 7 фор. 40 н. Бачко 74. 7 ф. 20 н. 73·5. 7 фор. 25 нов. Влашко 74. 5 ф. 90 н. 73·5. 5 ф. 60 н. 76·5. 6 ф. 35 н. транзито. Раж 6 ф. 15 н. Зоб 5 ф. 65 нов.

На термине се трговало: Жито за јесен 7 фор. 61 н., за пролеће 7 ф. 49—50 н. Кукуруз нов 4 ф. 83—86 н. Репица за август-септембар 1893. годину 11 фор. 80 новч.

Уредништву овога листа стигло је на приказ:

Летопис Матице Српске. Уређује А. Хаџић. Књига 171. Свеска трећа за 1892. годину. У Новом Саду. Штампарија српске књижаре браће М. Поповића. Садржај: Андрија Качић-Миошић словински песник. Написао Дан. А. Живаљевић. — Писма о књижевности српској и хрватској. Од Ј. Бошковића. (Наставак). — Прича. Песма. Змајове. — Што се до данас радило на удружењу српског учитељства. Од Мите Нешковића. (Свршетак). — Успомене из Италије. Од дра Ђорђа Дере. (Наставак). — Изводи из записника књиж. оделења и одбора 1891. и 1892. године.

✝

Тужним срцем и неописаним болом у души јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима големи губитак и велику жалост нашу: да нам се наш незаборављени и предобри муж, отац, брат, таст, свекар и деда

ГРИГОРИЈЕ ЈОРГОВИЋ

срп. нар. учитељ, поседник златнога крста за заслуге, члан епархијског школског одбора темишварског, потпредседник велико-кикиндске српске црквене општине, управитељ кикиндских српских школа и изабрани представник вароши Вел. Кикинде

у недељу 1. (13.) новембра о. г. у пола 1 час после подне, након врло кратког али тешког боловања, у 68. години живота а после навршеног педесетогодишњег учитељског рада у вечност преселио.

Тело премилога и незаборављеног покојника нашег биће у уторак 3. (15.) новембра у овдашњој српској православној цркви у 10 часова пре подне опојано и за тим у трећо-четвртском гробљу предато у породичну гробницу на вечни покој.

Нека ти је, непрежаљени покојниче наш, лака земља црна и вечан спомен!

У Вел. Кикинди, 1. (13.) новембра 1892.

Ожалошћена и неутешна породица:

Удова Драгиња, супруга; Душан, Александар, синови; Јелена, Данка, кћери; Јулијана, сестра; Гавра Летић, Љубомир Лотић, зетови; Анка, рођ. Константиновић, снаха; Зорка, Невена, Душан, Мила, Константин, Владан, унучад.

РЕД ПЛОВИДБЕ
пароброда кр. угар. државне жељезнице
од 18. фебруара (1. марта) 1892.

ДОЛЕ:

Полази из Вуковара са жељ. стан. 4 с. 30 м. у јутро.
„ „ Вуковара вароши . . . . 5 с.
„ „ Букина . . . . . 5 с. 30 м.
„ „ Паланке . . . . . 7 с.
„ „ Черевића . . . . . 8 с.
Стиже у Нови Сад . . . . . после 9 с. у јутру.

ГОРЕ:

Полази из Новог Сада . . . . 1 с. после подне.
„ „ Черевића . . . . после 2 с.
„ „ Паланке . . . . . 4 с.
„ „ Букина . . . . . 6 с.
Стиже у Вуковар у варош . . . . . 7 с.
Стиже у Вуковар на жељ. стан. . 7 с. 30 м. у вече.

Пароброд иде сваки дан.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

НАЈВЕЋА СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА У НОВОМ САДУ

НАЈВЕЋА НАКЛАДА СРПСКИХ КАЛЕНДАРА
штампаних у 45.000 примерака.

Као сваке тако и ове године изађоше у нашој наклади српски календари за 1893. год. са лепом и одабраном садржином и са разним ценама:

КАЛЕНДАРИ ЗА 1893. ГОДИНУ.

Годишњица, велики српски илустровани календар за 1892. год. са „Библиотеком за народ“ . . . . . 50 н.

Новосађанин, велики српски илустровани календар, са одабраном и поучном садржином . . . . . 35 н.

Застава, велики срп. илустровани календар са одабраном и поучном садржином 35 н.

Надаље изађоше ови мали календари:

Ружица, најстарији српски календар, излази 64 год., са врло лепом забавном и поучном садржином . . . . . 20 н.

Планетар, са књигом „Сановник и Планетар“ 20 н.

Соко, са књигом „Из српске прошлости“, српске народне песме . . . . . 20 н.

Орлић, са књигом „Јуначка крајина“ српске народне песме . . . . . 20 н.

Босанац, са књигом „Бошњаци“ у српским народним песмама . . . . 20 н.

Црногорац, са књигом „Славне српске војводе“ у српским народ. песмама 20 н.

Сремац, са књигом „Персијске басне“ за старо и младо . . . . . 20 н.

НАШИ КОМИСИОНАРИ ДОБИЈАЈУ УОБИЧАЈЕНИ РАБАТ,

А ПРЕПРОДАВЦИ ЗА ГОТОВ НОВАЦ (или per Nachnahme) $33\frac{1}{3}$%

Да би се српски календари у што већем броју могли растуривати, потребни су нам **ВРЕДНИ и СВЕСНИ РАСТУРИВАЧИ**, којима би у комисију наше календаре слали.

НОВИ САД, концем октобра 1892. СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА.

2—3 626

ОГЛАСИ.

ПО ГЛАСУ

ОБЈАВЕ

високог министарства финансије примаће се стари новци на основу утврђене новчане вредности још само до **31. децембра 1892.** као последњег рока код државних благајница. После овог рока наплаћиваће се само код ц. и кр. новчаног звања вредност сребра, и пошто цена сребру знатно и непрестано пада, те ће тако новци као такови имати много већу откупну вредност, него што би имали, кад би се увели као сребро, то се сваком оном, који има оваких новаца, журно препоручује, да

рок за откуп (31. децембар 1892.) не занемари.

Стари новци аустријског кова променуће се само још до 31. децембра о. г. на овај начин:

1 читав крунски талир	ф.	2·30
1 половина крунског талира	ф.	1.12
1 четвртина крунског талира	ф.	—·55
1 велики талир (ф. 2.)	ф.	2.10
1 форинтача	ф.	1·05
1 стари цванцик	ф.	—·34
1 нови цванцик (Франц Јосифа) . . .	ф.	—·35
1 десетак	ф.	—·17
1 петак	ф.	—·08
1 грош	ф.	—·05
1 комад од 6 н. од 1848. и 1849. . . .	ф.	—·08

Вредност ових новаца по курсу после 31. дец. 1892. која би одговарала данашњој цени сребра, била би:

око	фор.	1·65	губитка	65	нов.	по	комаду
„	„	—·82	„	30	„	„	„
„	„	—·40	„	15	„	„	„
„	„	1·50	„	60	„	„	„
„	„	—·75	„	30	„	„	„
„	„	—·24	„	10	„	„	„
„	„	—·25	„	10	„	„	„
„	„	—·12	„	5	„	„	„
„	новч.	6	„	2	„	„	„
„	„	3	„	2	„	„	„
„	„	6	„	2	„	„	„

У напред се претпоставља, да новци не ће бити пробушени или врло оштећени, јер се оваки не ће на благајници примити и представљаће само вредност сребра.

Ово чини код једног јединог талира разлику за 60 новч. или 30 процената губитка.

Из оних места, у којима нема благајнице за измену, па и иначе у опште нека ради измене шиљу новце **МЕЊАЧКОЈ РАДЊИ ШЕЛХАМЕРА И ШАТЕРА У БЕЧУ (Kärtnerstrasse Nr. 20.)** поштом наплаћено, која ће се мењачка радња побринути за измену по горњим оригиналним ценама уз провизију од 1 процента. Као најмања провизија биће 30 нов., а код већих свота највише ће се рачунати 2 форинта провизије. Пошто вредност сребра, као што је споменено, непрекидно пада, препоручује се, да се измена учини пре, него што падне курс новцу.

Данашња вредност по курсу за новац, којем је курс пао јесте ова:

Талир Марије Терезије од год. 1780., као и све врсте овоземних и страних великих талира по комаду	ф.	1·50
Половина талира	ф.	—·75
Комад од 30 н. сребрн	ф.	—·37
Страни 20 н. сребр	ф.	—·24
Страни 10 н. сребрн	ф.	—·12
Стари XV.-ак и XV.-ак	ф.	—·18
Стари VI.-ак	ф.	—·06
Немачки и аустр. заједн. талир (кад је са свим чист и неповређен) по комаду . .	ф.	1·70
Стари заједн. талир, као и оштећени ком.	ф.	1·10
Двоструки заједн. талир (= $3\frac{1}{2}$ ф.)	ф.	2 15
Комад по ф. 2	ф.	1·25
Комад по ф. 1	ф.	—·62
Комад по ф. $\frac{1}{2}$	ф.	—·30
$\frac{1}{3}$ талира	ф.	—·17

Како ове новце, тако и све остале златне и сребрне новце, па и пробушене и оштећене измењује

мењачка радња

ШЕЛХАМЕРА И ШАТЕРА У БЕЧУ, KÄRTNERSTRASSE Nr. 20.

као што одговара курсу сребра од онога дана. И ови се новци шиљу поштом наплаћено на ову мењачку радњу.

Општинске старешине, парохијска звања, трговци и у опште свако, који зна де, да ко год има оваких новаца, нека у интересу њихову од њих прими новац, који ће послати на горњу мењачку радњу и нека сваку појединy своту у платно или јак папир умота са назначеним именом онога, чији је или са бројем, па онда нека поједине суме у кесу или сандук затвори и поштом пошље. Свака овака пошиљка биће према појединим свотама тачно израчуната, а провизија ће се само од читаве своте урачунавати. 646 1—3

„ЛУВР“

ПРЕКО ПУТА „ГВОЗДЕНОГ ЧОВЕКА.“

Новоустројена трговина препоручује своје богато сложиште одела за господу, дечаке и децу; зимских капута, менчикова, огртача, путничких и сокачких бунди, свештеничких капута и сваке врсте конфекција за господу у многобројном избору.

КОНФЕКЦИЈЕ ЗА ГОСПОЂЕ

као мантлова за кишу, за зиму, палетоа, жакета, јакна за госпође, одрасле и децу. — Богат избор цилиндера, шешира за господу и децу, енглеске врсте, стовариште

P. & C. HABIG

дворског лиферанта у Бечу и Берлину.

Богато сложиште зимских капа, рубља, француских и бечких поша, кишобрана, штапова и свију помодних ствари.

Цене ванредно јефтине.

С поштовањем

„ЛУВР“.

592 6—6

НА ЗНАЊЕ.

Вашар, који је имао да буде 30. и 31. октобра и 1. новембра п. р. о „Сви свети“, одржаваће се на дан 25., 26. и 27. новембра о. г., а уједно на нашем недељном сајму, који се сваког четвртка одржава, може се купити свега, као и на годишњем вашару сваковрсне марве и хране.

Општинско поглаварство.

У Старој Пазови 12. новембра.

Начелник:

ПАУНОВИЋ.

648 8-3

За моју шпецерајску, гвожђарску и мешовиту трговину требам једног

МЛАЂЕГ ПОМОЋНИКА.

Који је већ у овакој радњи сервирао има првенство. Ступити може одма.

ПАЈЕ АРСЕНИЋА СИН

650 2—2 Илок.

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Т. Р. ЋИРИЋА

У РУМИ

647 3—3

потребује млађег солидног помоћника, који може само одма ступити.

СВАКОВРСНОГ ЈУЖНОГ

ВОЋА

као:

лимунова, поморанџе, смокве, разно грожђе суво, бадем, лешници, урми, рокчића, кестенова (марони из Ловране), маслинке, зејтина (уља) сваковрсног ит.д. може се добити код

ЛАЗАРА Л. ДИМИТРИЈЕВИЋА

на Ријеци (Fiume)

на мање и веће квантуме, као и **сваковрсних вина, далматинског, истријанског, талијанског итд. све по најумеренијим ценама.** 645 3—6

Припознат је као најбољи, прави

ЦИГАРЕТ-ПАПИР

Le Gloria

од

Josef Bardou & Fils

Perpignan-Paris

60 златни медаља, 16 почасни диплома, 20 диплома **„Hors Concours.“**

„Le Gloria“ цигаретпапир **надмашује** све до сада постојеће цигаретпапире са каквоће и финоће.

„Le Gloria“ је само онда **прави** ако носи подпис Joseph Bardou & Fils.

„Le Gloria“ цигаретпапир добија се како са равним тако и са рецкавим (perforiert) округом.

„Le Gloria“ се добити може и у завијумама (Hülsen) до сад непостигнутој изврсној каквоћи.

„Le Gloria“ цигаретпапир може се добити у свакој **нирнбершкој и папира** трговини, као и у свакој трафици. 628 5—20

МАРИЈАЦЕЉСКЕ КАПЉИЦЕ

које су од врло великог уплива против болова у стомаку, у опште припознате су као кућевни лек.

Лече: **против неимања апетита, слабости стомака, подригивања, затвора, киселине у стомаку, ватре у стомаку, сувишног пљувања, жутице, муке и повраћања, грчева и завијања у стомаку.**

Код напоменутих болести **Маријацељске капљице** су од врло велике помоћи, а изврсност њихова припозната је од дугог времена што и стотинама сведоџби потврђују. — Једно стакоце с упутством стаје 40 новч., а веће 70 новч.

Schutzmarke.

Главно стовариште за Аустро-Угарску налази се код:

Török Joszef gyogyszertára Budapest, Kiralyi utcza 12 sz.

Нарочито се уповорује на заштитну марку и потпис. Само оне капљице треба узимати, које на завитку имају прилепљену зелену врпцу са потписом зготовљача (C. Brady) и ове речи: „Да су праве сведочим.“

У Новоме Саду добија се код: Г. Плавшића апот. П. Георгијевића, апот. У Петровцу: Ференци Истван апотекар. У Илоку: Франц Ласло, апотекар. У Шиду: Аугуст Ковиак, апотекар. 639 2—43

Властник: Славко Свет. Милетић. Главни уредник: др. Јован Пачу. Одговорни уредник: Ђорђе Бакаловић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.